

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

К Л. Ч. 177. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 11. вересня 1943. No. 177. Jersey City, N. J., Saturday, September 11, 1943. VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

“Добрі вісти” з Італії, але жде нас завзята боротьба, каже Стимсон

П'ята Армія Злучених Держав, що так відзначилась в Північній Африці, де вона перша вступила на сушу підчас американської інвазії, є вже тепер на італійській суші, під проводом ген. М. В. Кларка, і зводить з успіхом бої під Неаполем. Німецькі частини сильно боронять цієї пристані, бо вона має теж і велике стратегічне значіння. Таке заявив представникам преси Генрі Л. Стимсон, секретар війни, додаючи, що воєнні події розвиваються „згідно з планом”, та що біля Неаполя вже полонено певне число німців. У зв'язку з тим Стимсон заговорив ще і про „беумовну здачу” Італії, кажучи, що вона є „доброю вісткою” з мілітарного боку, а з

морального то така важна для свободолюбних людей, що її вагу годі перецінити. Та, казав секретар війни, не зважаючи на „добрі вісти”, треба мати на увазі, що в Італії прийдеться воювати з далеко більшими німецькими силами ніж це було досі в Північній Африці чи Сицилії. Над рікою По в Північній Італії має бути до 300,000 німецького війська. І тому треба припускати, що жде нас там завзята боротьба. Теж Стимсон остерігає перед таким думанням, що Німеччина та Японія скоро скрахують. Навпаки, казав він, треба нам думати, що ще маємо перемогти двох наших найсильніших ворогів.

Італія готова воювати з Німеччиною

Виявляється, що як Італія безумовно піддалась Аліянтам, то італійський прем'єр Бадоліо повідомив телеграфічно Гітлера, що Італія була змушена просити завішення зброї, бо інакше сталаб одною великою руїною. Він заявив, що коли вже не було ніякого вигляду не то на перемогу, але на звичайну оборону, то годі вимагати від народу, щоб продовжав війну. На це, як виходить, Гітлер зареагував в такий спосіб, що сформував у

Німеччині фашистської уряд для Італії, визнаючи італійський наїрід далі стояти при Мусоліні і фашизмі. Наслідок того є такий, що Італія готова тепер стати з Аліянтами до дальшої активної боротьби з Німеччиною і Гітлером. Це станеться, якщо Німеччина буде вмішуватись в італійські внутрішні справи, а творення італійського уряду в Німеччині, є саме таким вмішуванням, згідно з тим, що заявив Бадоліо.

НЕ ХОЧУТЬ ДЛИТИСЯ НАГРАБОВАНИМ МАЙНОМ

(ОНА). — Між першими німецькими кольтоністами в Польщі і тими, котрі прибувають тепер, вже є сварка. Прибувши давніше німецькі кольтоністи мали нагоду награбувати багато польського майна, а ці, що прибувають тепер — не мають вже ні що грабувати, ні де подітися. Кажуть, що нові німецькі кольтоністи і втікачі сидять в концентраційних таборах, бо їхні земляки не тільки, що не дають їм нагоди поселитися на землі, але навіть до хати нерядо їх пускають. З того приводу німецькі гавляйтери в Польщі видали приказ, в якому звивається перших німецьких кольтоністів у Польщі не бути окулярами і трактувати німецьких збігців як своїх рідних братів.

Гавляйтери жалуються, що закланні німецькі урядовці позабирали від поляків великі й вигідні помешкання, а прибувші збігці не мають де голови приклонити. Так не має бути, бо це не справедливо, щоби один німець у Польщі мав велику й вигідну кімнату, а другий, щоби спав в призначеному для поляків концентраційному таборі. Націстівська партія не признає того, а є за те, щоби перші німецькі кольтоністи ділилися з збігцями як брат з братом. Ось таке є в згаданому приказі.

ДОННА ГРЕСЬКО НА СТУДІЯХ В НЬЮ ЙОРКУ

Канадійсько-українська 15-літня скрипачка, Донна Гресько, як подають канадійські газети, виїхала з Винніпегу до Нью-Йорку на восьмимісячні студії при скрипці, де буде вчитись в найкращих професорів. Її науку забезпечили винніпегські громадяни та фірма стипендією в сумі \$5,000. З українського боку централія „Комітет Українців Канади” зобов'язалась причинитись до тої стипендії сумою \$1,000.

СОВЕТИ ПРО ЗДАЧУ ІТАЛІЇ

Те, що війська Аліянтів є вже в самій Італії, ще далі не є для Советів „другим фронтом”. Та особливо цікаве те, що советська преса, пишучи про безумовну здачу Італії, підкресляє, що львина заслуга за це припадає червоній армії. Це її перемоги, пишеться, уможливили Аліянтам виладування своїх військ у Сицилії. Це те, що на советському фронті знищено багато італійських дивізій, помогло Аліянтам на Середземному морі.

ПРО ЩО ТЕПЕР СПІВАЄ РИЛЬСЬКИЙ?

Большевицькі У. Щ. Вісті помістили статтю Т. Тичини про вторність Максима Рильського. Цього поета відзначено в 1942 році Сталінською премією. Мимоволі насувається думка, чи часами не за цю його поезію, в якій співається, що:
Нам Сталін великий — зоря провідна,
Що світлом живлющим народи една...
Чи може ще й за те, що Рильський оспівує, як усім слов'янам, вірменам, грузинам „Кремлівська сьє їм зоря”?

НЕ ТРЕБА „СКУБАТИ”

Кацапська філадельфійська „Правда” нарікає, що американські часописні коментатори та різні експерти хотілиб „обскувати Росію” і помогти збудувати Польщу „од моржа до моржа”. Каже, що Росія зголошує право тільки до „істинно руских земель”.

Та вдійсности ті, що зголошують свої „права” себто Польща і Росія не мають ніякого до цього права, коли іде про справедливість. Їх обидвое требаб „обскувати”, а тоді буде по справедливому, бо на українських землях має бути Україна, а ніяка Росія, чи Польща. Та до такої льогіки ось та кацапська газета дійти не може, бо вся переповнена російсько-большевицькою пропагандою, в яку вже втягнено і релігію та православну церкву.

ПРОТИ СПІТКОК

В польській газеті „Польська Вальчонца” поміщено статтю, звернену проти „спіток”, як „іміграційної хвороби”, що не раз робить з певних людей навіть національних зрадників. Але цікаве те, що як приклад, до чого ось така поведінка може довести, подається, що в битві під Жовтими Водами поляків розтопили козаки теж і тому, що хтось пустив спітку, що „гетьмани вивтікали”. А знову, кажеться далі, під Берестечком було навпаки, польський король Ян Казимир відніс перемогу над козаками, бо хтось підніс в козацькій таборі крик, що „козацька старшина” втікає.

НІМЦІ ВБИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ І ЛИТОВСЬКИХ ПОЛІЦАЇВ

ОНА подає, що польський уряд в Лондоні має вісти, що німці тепер намагаються затирати сліди доконаних ними звірств. Націстівська влада має добувати з ям трупи помордованих нею людей і поливає їх хемікаліями, щоби ніхто не пізнав, як вони загинули. Теж шукає за тими, що були свідками її злочинів і їх теж ліквідує. Ось так, кажеться далі, замордували нацисти п'ятдесят українських та литовських поліцаїв, що мали творити службу в концентраційнім таборі в Білостоці. Польський уряд теж подає, що вже має список усіх тих людей, що в який будь спосіб помагали німцям закріпляти владу в Польщі. Всі вони, каже уряд, як Польща буде звільнена, будуть поставлені під суд і покарані.

ПОЛЯКИ ПРО БАЙДУЖНІСТЬ ІХНОЇ МОЛОДІ

„Кур'єр Польскі”, що виходить в Милвокі, нарікає, що польська молодь не цікавиться польськими організаціями, навіть найбільшими і найбогатшими, які є в Америці, а до яких належить „Зв'язок Народови Польскі”. Часопис пише таке: „Ось ті організації зістали заложені нашими піонерами-імгрантами, що поставили їх на сильних ідейних і матеріальних основах, а їх наступники довели ці організації до великого розвою”. Ось це, пишеться далі, малоберейти в спадку на молоде покоління. Та „не зважаючи на всі старання”, основування молодечих клубів, спорт та тим подібне, ось та молодь таки далі „замало інтересується польськими організаціями і недоцінює нагородженого великого дорібку”.

Так пишуть поляки.
А як є з українськими організаціями і українською молоддю?

РАХУЮТЬ НА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛЯКІВ.

Станіслав Міколайчик, прем'єр польського уряду на вигнання в Лондоні, переслав нисьмо до Ради Американської Польонії, в якому дякує за привіти і пише таке: „Уряд завжди рахував і далі рахує на співпрацю з Американською Польонією, якої праця глибоко причиняється до угрунтовання польських тез в очах американської опінії та зрозуміння їх нею. Всі ми, поляки, мусимо в дальшу чергу матись на острозі й інтензивно працювати, щоби поширити сучасне становище Польщі на міжнародній арені”.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Усюди купують Военні Бонди з радістю

Те, що так скоро й несподівано зліквідовано головного союзника Німеччини, себто, що Італія безумовно піддалась, відбилась знаменито на продажі бондів Третьої Военної Позички.

Так і повинно бути. Бо те, що сталося тепер з Італією, повинно бути великою заохотою до того, щоби дати нашому урядови ще більшу допомогу, ніж він її навіть сам очікує. Бо це не тільки наша військова перемога на одному з ворожих фронтів. Це далеко більша перемога. Це перемога демократії над фашизмом. Значить перемога ідейна, природна. А пізнати це наглядно, як приглянемось, що сталося з фашизмом і як повели себе його ідеологи, та що з цієї псевдо-науки залишилося в італійських народніх масах. Тому добре, що цей блоф вийшов наверх у цілій повноті й наготі, бо інакше могла була виробитись згодом якась „легенда“ про „мучеництво“ і т. п.

Те, що сталося з Італією, доказує, що коли Америка пішла до війни і дає свою кров і свій гріш на знищення якоїсь язви, то тепер кожний бачить, що так повинно було й мусіло статись, і добре, що так сталося. І саме тому так радо всі купують тепер теж і нову серію державної позички.

І ще одно: якщо ми розкидаємо грішми, то мусимо, бо цеж війна. Але одно певне, що не розкидаємо нашими вояками, не легковажимо людським життям, а щадимо на тій точці, де й як тільки можемо. Доказом цього: останній наш величезний мілітарний і політичний здобуток, осягнений, порівнює, з дуже малими людськими жертвами. Як бачимо, не даємо себе під тим оглядом нікому тероризувати, ні нашим власним людям, ні чужим. Ведемо війну, хоч яка вона жорстока і коштовна, з якнайменшими втратами в наших силах, братах, чи батьках. І таке поступовання вважаємо розумним і людським, особливо, коли осягається теж і таким способом повні успіхи на полях боїв.

Вважаємо, що й те є теж сильним аргументом за те, щоби купувати бонди і допомогти урядови відносити таким самим способом дальші военні успіхи, а то й виграти війну. Знаємо, що ждуть нас ще важкі хвилини тяжкої дальшої боротьби, що коштуватиме ще багато людських жертв, а в тому і наших. Але ми певні, що ті, що нами керують, знають, що людська кровця не водиця і розливають її тільки там, де без цього стратегія обійтись не може.

РОСІЯ І АМЕРИКА

Під таким наголовком появиться цієї осені книжка проф. П. А. Сорокіна, видана видавництвом Дютон і Ко. Зміст її передає сам автор в шікаговському російським часописі „Русское Обозрение“ з 4. вересня б. р. Думки цієї статті-книжки є такі:

Нема найменшої причини, щоби Злучені Держави Америки і Росія не могли жити в найбільшій згоді й дружбі. Тільки величезні промахи урядів обидвох держав моглиб довести до прірви, а ніщо інше. Росія була одинокую великою державою, з якою Америка ніколи не воювала і не мала з нею серіозних конфліктів на протязі 150 років, а властиво 400 років. Навпаки, була дружба. А це означає, що життєві інтереси обидвох держав — стратегічні, економічні і загально-культурні — ніколи з собою серіозно не суперничали. А війни вибухають головно тільки через такі колізії життєвих інтересів. Бо наприклад, політично не було розходжень між Злученими Державами і Англією, а до війни таки прийшло. Ось

такої супротивности інтересів між Злученими Державами і Росією не видно теж і тоді, коли глядіти в найближчу будуччину.

Ще кажуть, що Росія і Злучені Держави це два противенства, та що між ними нема нічого спільного. Це помилковий погляд, каже автор. І аргументує так: обидві держави представляють собою величезні простори, що витворюють психологію, відмінну від тих, що господарять на малих господарствах. Обидві держави мають повно різних національностей і повно етнічних груп. Обидві держави здобували терени не так зброєю як піонерською працею, фермерів, місіонарів, купців і т. п., як теж тим способом, що ті території до них добровільно прилучались. Обидві мають широкий розмах, терпимість і пошану культурних цінностей інших народів. І обидві вільні від вузької традиції та вузького націоналізму.

Автор каже, що Росія була не менше демократична як Америка, а на доказ згадує за „віча“ в

старій Русі та за новгородську республіку. Виправдує російський абсолютизм тим, що він не був гіршим від інших в Європі, а тільки задержався в Росії довше ніж в інших краях. Каже, що в 1917 році Росія стала вже конституційною монархією, а потім федеративною республікою. Російський народ, каже він, був ще більше демократичним. І доказує це відносинами між чоловіком і жінкою, земствами, і т. п.

Навіть у своїх недомаганнях, каже автор, Америка і Росія подібні до себе. Бо от в Росії бували погроми, в Америці лінчі.

При кінці автор застановляється ще ширше над комунізмом і теперішньою владою в Росії. Дораджує, щоб Америка цього не лякалась. Фаза революції з комунізмом і безбожництвом скінчилась. Сталін і комунізм уже завернули з давнього шляху і тепер відновляють стару російську традицію, завертають до старої літератури, до великих царів, полководців, святих, а навіть і до — російського православ'я, а марксистські підручники викидають і забороняють. Цей процес ще не покінчений, каже автор, але щораз більше поширюється. Політично режим Сталіна, каже автор, є національним режимом Росії, а політика сталінського режиму є національною політикою Росії. Той режим не дуже відрізняється від сьогоднішнього політичного режиму в Америці. І тому нема ніякої перешкоди для добрих відносин між Росією і Америкою, кінчить автор.

Ось так виглядає новітня російська пропаганда в Америці... Отже нема ніяких різниць між Росією і Америкою. І тут і там, як виходилоб, є Сибір з каторгами, і тут і там є невідільна праця, і тут і там є Чека, і тут і там мордовання людей мільонами голодом, чистками, виселеннями і працями при будові каналів за царя Петра чи Сталіна... Та такі речі є для автора-росіянина нічим. Цього всього, як видно, треба для національної Росії. Виконуючи ось так свою російську патріотичну роботу, автор, як бачимо, пустився аж на таке, що прирівнює вільну Америку до Росії, себто до — тюрми народів.

НАПРОДАЖ 8-ФАМІЛІЙНИЙ МУРОВАНІЙ ДІМ,

по 5 кімнат на родину, в добрім місці, зі всіми модерними улагодженнями, парове ogrіття і гаряча вода. Для сторожа дому 4 кімнати особно. З причини недути продаж цей дім по уміркованій ціні. Голосіться до: 172.-

JOHN DUBECK

147 CHESTNUT AVENUE, JERSEY CITY, N. J.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697
Офісові години: денно від 10 до 7. В неділі офіс зачинений. Жінка-доктор до обслуговування.
Х & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

ПХАЮТЬ УКРАЇНЦІВ В НЕЩАСТЯ

В Генеральні Губернаторстві мають забирати німецьких урядовців до армії, а на їх місце, як подає ОНА за німецькими газетами, приходять жінки, а 25% адміністративних посад обсажує влада українцями з Галичини.

EVERYBODY SAVING IN EVERY PAYDAY WAR BONDS

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ
ПОХОРОН
і вище

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4548